...sen 10 mynge.

Byxi oronuudai proletaarinar, negedegtii!

Buriaad-Mongol ҮNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei oorgan.

№ 65 (2705)
1939 onoi
MAART
21
vtoornik

16-daxi ƶilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

Mynөөderei noomerto:

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiiin XVIII sjeezd

Nyxer A. A. Andreejevei yge

yyd, sjeezdiin urdatee- orşom baidal xadaa— asuudalnuudiiji zyb- ilge ba sjeezdede hun- d xadaa partiiina orga- uudta jamaraar ynger- -byxii paarti bolbol xydelmeride gynze- oraalьna xanamƶiin me- eer, өөrlingөө aguu jixe soznaanitaigaar ba ot- yje soo, paartiii- berxeşeeinyyd dun- e ilaltanuud teeşe uda- arhanainь tylөө nyxer a gynzegii blagodaar- aar, өөrlingөө XVIII e jirebe geze xaruul- **udaan aplodismeent-**

oron soo, faabrikanuud- oduudta, kolxoozuudta, daşaramduulan bolƶo deeşelei xadaa moraalь- zegii xanalai ene me- lbol gansaxanşji paarti- myn baha byxii oron- xii aguu jixe soveed abaadana geze xaruul-

paartiiin politiiçeske, a organizacioonno dee- stiiin byxii halbari- talaar, otçoodno yje al bolьşeviig paartiiin ton jixe xydelmerieer enyyd ilaltanuudaar yyren baixadanь, paar- lmeriiin rezylьtaaduud- alьna xanaltai bai- rga bii aal, nyxedyyd. Staalinaar gargagda- xen le xedexen itoo- abaja. Kapitaliizm iledberiiin 1929 onoiş tuilaxa argagyi, gan- e gazartaa debheze ь, SSSR bolbol xolo jabaa.

onoixitoi ƶişeelxede, xadaa manaida 5 da- u urgaa. Ene yje soo, xytelberi doro xojor- anƶil, bolƶorhoo urid- ylsedxegdehen baina. stroi bolbol ilaƶa, xy- eneer bexiƶee. Eksp- ska anginuudiiji likvi- a dyyree, angigyi vo teeşe tuilai jixe al- gdeƶe, kollektivizaaciin a socialiizmiin urgal- ehe huuri deere, xydel- ba tariaaşan angi- xoorondoxi graanь ulam jixeer ariigagdaƶa Nyxer Staalinai xe- johoor, ene yjede oron eli kylьtyyrne revoliyy- o.

baha ene yje soo, ma- xadaa aguu jixe Staa- Konstituuciiji abhah ba igyydei paarti bolbol aradai naidalgiiji ulam lhon baina.

ba aƶaxiin byxii hal- dta delgerhen, johotoi radai staxaanovska xy- yiledberi ba aƶalai by- xysed revoliyyciiji xe- xeƶe baigaa xydelөөn, o yje soo delgerbe.

zasagai likvidaacalgiiji -ei araduudta raabstviin texeriyylen bodxool- gadaadiin razveedken- ytelberi doro beledxeƶe trockiis-buxaarinska ba govorşçiguudai, vredii- dei, aluurşadai, şpioonuu- drnuudiij manai paarti byxii aradai dem- geer yibutasoxiƶo, e şadaad baixadanь, xa- baixagyin arga bii edyyd.

tiilede, ede diver- interveentske kaadr- yibutasoxiigo xadaa, gadaadiin daisadai byxii mƶiiji zaabol xudxuulhan eed Sojuuzda esergyy xe argiijinь berxeşeeltei oniinь heƶeggyi baina.

aliizm xadaa şiidxegde- yrişelgenyydte oroisol- ojordoxi imperialiis dain- oron orşood baixa yje- anai xydelmerişen ba n bolbol өөriingөө socialiis exe oronoi sydьbaagai tylөө etigeltei baiƶa şadaxa baina, jyyb gexede, oronoi oboroono xadaa ene yngergşe yje soo paartiiin xytelberi doro ulam jixeer bexiƶee, soveed territooriiji dobtolood turşahan, tede manai zarim togtuurigyi xyrşenyyd bolbol şydejөө goritoişog soxiuulhan ba SSSR-ei oboroonlin xysiiji, manai Ulaan Aarmiiin xysiiji өөhediingөө arhan deere yzehen bainad. (**Aplodismeentnyyd**).

Nyxer Staalinai xelehen, otçoodno yje soo, paartiaar ba terenei Centraalьna Komiteedeer xegdehen, tere organizacioonno xydelmeri bolbol gynzegii xanamƶataigaar ugtagdangyi baixa arganьgyi baina.

Ene yje soo, gyrenei ypravleenide, aƶaxiida, obşçeestvenne aƶabaidalda aktiivnaar xabaadalsaxa jabadalda zavooduud, kolxoozuud ba yçreƶdeeninyydhee xede xeden millioon xynyyd yrgegdөө. Oron, gyren, kylьtyyre ba ypravleeni bolbol xeden zuun miangan şine specialiistnuudaar bajaƶaa.

Ene tabanƶilnyyd soo vyyzyyd ba texnikymyydhee, vojeenne specialiistnuudiiji toolongyigөөr, 1287 miangan şine specialiistnuud beledxen gargagdaa. Gansaxan le, yngeregşe ƶilde vyyzyyd ba teexnikymyydhee 294700 şine specialiistnuud beledxen gargagdaa hen.

Otçoodno yje soo 3442 şine MTS-nuud ba 660 garan MTM-nuud, 939 şine vyyzyyd ba teexnikymyyd xadaa paartiiin xytelberi doro organizovaalagdahan baina. Profsojuuzuudai çleengyydei too ene yje soo 4700 miangan xynyydeer, komsomooloi çleengyydei too 3 millioon şaxuu xynyydeer, urgaa. Ene yje soo 1500 mianga garan şine traktoriistnuud ba kombainioornuud beledxegdehen ba şineşelen beledxegdehen baina. Xeden zuun miangan, kolxoozoi tyryylegşener ba kolxoozno brigadiirnuud Şinedxen beledhegdelen baina. 2255 partiiina exin organizaacanuud şineer baiguulagdaa.

Centraalьna Komiteed bolbol manai kaadrnuudiiji ideine-politiiçeske talaar xymyyƶyylxe xydelmeriiin hulaar jabaƶa baihiijinь xaraandaa abƶa, eneen tuşaa serьjoozno xydelmeri xeheniinь, taanarta eli baina. Ilangajaa, iiiçne nyxer Staalin xadaa yderbyri sylөөgyi baidagş haa, bolьşeviig paartiiin bodoto istooriiji baiguulaigaar manai paartiiiji xangaa. Terenei aşaar, manai paarti, manai kaadrnuud xadaa bogonixon bolƶor soo ideine talaaraa xeden şata deeşee garhan baina. Nyxer Staalinai sexe xytelberi doro ba iiiçne xabaadalgataigaar zoxioogdohon, propagaanda tuxai, Centraalьna Komiteedei togtool bolbol manai kaadrnuudiiji politiiçeske talaar xymyyƶyylgii organizovaalalgiiji şineer tabigşa, praktiiçeske bojevoi programma bolno.

Predprijaatinuud deere aƶalai discipliiniiji organizovaalxa ba maasterai roolь tuxai asuudalnuud bolbol Centraalьna Komiteedeer şineer, ton todoor tabigdahan baina. Enenь, faabrikanuud ba zavooduud deere, xydelmerişedei ba texniiçeske personaalai zyghөө xaluunaar demƶegdee. Tere xadaa yiledberi deere xeregyydei baidalda ba produukcanuudiiji bytөөn gargalgada serьjoozno rezylьtaaduudiiji ygƶe exilee. Paarti ba terenei Centraalьna Komiteed bolbol kolxoozno ba sovxoozno baiguulaltiin organizacioonno asuudalnuudiiji ene yje soo negente bişe erxiihen baina. Paarti ba terenei Centraalьna Komiteed xadaa өөriingөө organizacioonno xydelmeride, paartiiin dotoodiin aƶabaidal tuşaa tusagaar anxaralaa tabihan baina. Demokratiizmiiji bejelyylxe xeregte, paartiiin dotoodiin aƶabaidalda dutagdalnuud medegdehen dariidanь, nyxer Staalin ba Centraalьna Komiiteed xadaa ede jixenyyd dutagdalnuudiiji zahalgii ton xursaar tabidag ba bejelyyldeg baigaa. Partiiina organizaacanuud bolbol partiiina demokratiin noormiiji, viibornostiiiji ba otçoodnostiiiji hergeen bodxooxo jabadalda serьjoozno rezylьtaaduudiiji tuilaƶa yrdiөөd baina.

Paarti xadaa organizacioonno xydelmeridөө, paartiiin dotoodiin demokratiiida baigaa ede byxii dutagdalnuudiiji zahaad, profsojuuzda ba komsomooldo baigaa tere metiin (tedeenhee jixel bişe haa) dutuunuudiiji zahaƶa exilee. Ene talaar, xydelmeriiin rezylьtaaduud tuxai, profsojuuzuudai ba komsomooloi xytelberilegşed, өөhedөө xelexe jym beze.

Paarti xadaa ene yje soo өөriingөө partiiina aƶaxiiji ba paartiiin çleengyydei yçoodiiji gurimşuulhan baina. Mynөө, Centraalьna Komiteed bolbol paartiiin çleen byxenei tuxai xediideş medexe gee haa, şadaxa baina. Centraalьna Komiteedei xytelberi doro, partiiina organizaacanuudaar jabuulagdahan ugaa jixe xydelmeriiin rezylьtaadta, manai organizaacanuudai maassatai barisaanь, nackompaartinuudai CK-nyydei, obkoomuudai ba xizkoomuudai —niutaguudtai barisaa bexiƶehen uşar xadaa, minii hanaxada, arsaşagyi itoog bolno.

Partiiina, aƶaxiin, profsojuuzna ba komsomoolьsko organizaacanuudta olontooto kaadrnuudiiji debƶyylge ba tedeneriiji xymyyƶyylge bolbol paartiiin organizacioonno xydelmeriiin egeel glaavna ba gaixamşag itoogonь bolno.

Tyryy, urgaƶa baigaa xynyydhee ba staxaanovcuudhaa debƶyylegdehen, iime şine zaluu kaadrnuud, tereşelen deede hurguuliiiji dyyrgegşed—manaida xeden zuugaad mianga bii.

Manai kaadrnuudai sostaaval şanarai xubilhanai tuxai zarim gol medeenyydiiji sonosxoxoo xysөө hem.

Ƶişeelxede, obkoomuud, xizkoomuud ba nackompaartinuudai CK-nyydei sekretaarьnuudai 28,6 proceentenь deede obrazovaanitai, 30 proceentenь xysed dunda ba xysed bişe deede obrazovaanitai bainad.

Hyylei ƶilnyyd soo doodo şatiin xydelmerihөө ba exin organizaacanuudhaa 54 proceentenь obkoomuud, xizkoomuud ba nackompaartinuudai CK-nyydei sostaavta debƶyylegdehen baina. 39 xynyyd xadaa hurguuliiiji dyyrgemseeree sekretaariiin xydelmeride debƶyylegdehen baina.

Paartiiin raikoomuud, gorkoomuud ba okruƶkoomuudai sekretaarьnuudai dundanь, deede obrazovaanitai 534 xynyyd, xysed bişe deede ba dunda obrazovaanitai 2581 xynyyd bii. Doodo şatiin xydelmerihөө ba exin organizaacanuuddaxi xydelmerihөө 7250 xynyyd, hurguulihaa—185 xynyyd debƶyylegdee.

Partiiina exin komiteedyyd ba partoorganuudai sostaav soo deede obrazovaanitai 5191 xynyyd, dunda obrazovaanitai 18677 xynyyd bii.

Tiin, neiieed ynder deede obrazovaatelьna xemƶee teeşe, manai partiiina xytelberilxii kaadrnuudai sostaavta goritoişog urilalga bolhiijinь ba exin organizaacanuudai doodo şatiin xydelmeriiin ooped xadaa manai xytelberilxii partiiina oorganuudta asaragdahiijinь, endehee xaranat.

Soveed ba aƶaxiin xydelmerilegşedei sostaavtaşji şanarai talaar baga bişe serьjoozno xubilaltanuud boloo. Ƶişeelxede, SSR Sojuuzai ba RSFSR-ei narkoomuudai 53 proceentenь deede obrazovaanitai, narkoomuudiiji orologşonoroi—68 proceentenь, narkomaaduudai glaavna ypravleeninyydei ba objedeeninyydei naçaalьniguudai—60 proceentenь, predprijaatinuudai direektornyydei—27,6 proceentenь deede obrazovaanitai bainad. Neiieed olon staxaanovcuud bolbol mynөө narkomaaduudta, glaavna ypravleeninyydte, xargiinuudta xytelherilxii poostnuudiiji eƶeldeg ba promiişlenne predprijaatinuudai direektornyydeer xydelmerildeg bainad.

Politiiçeske ba xeregeiş talaar bankroodtohon zarim kaadrnuudiiji helgeheneeree ba xytelberilxii xydelmeride şine xynyydiiji debƶyylheneeree—manai paarti xadaa jixe xereg bytөөgөө, өөriigөө bexiƶyylee. Gyrenei ba aƶaxiin apparaadiiji haiƶaruulalga xegdee. Manai partiiina gerte seber ba ariuun boloo. Maassatai ba niutaguudtai barisaa bexiƶee. Şine xynyyd xadaa praktiiçeske xydelmeriiin oopediiji dorohoo asaraa. Podxaliimstvo ba moraalьna zabxairhan elemeentnyyd bolbol jixenxidee ygei boloo, politiiçeske yƶengi dotortoi xynyyd xadaa tedeneriiji eneenhee urdada, demƶedeg baigaa. Egeel ene xadaa moraalьna unalgiiji bii bolgodog baigaa.

Bolьşeviigyyd bolbol hyylei xojor-gurban ƶilnyydei torşo soo kaadrnuudai seberlelgiiji xeƶe, өөhediigөө hularuulaa gehen xaşxaraldaanuud, kapitaliis oronuudta byrƶyaazna xeblelnyydei xuudahanuud deere dyyren geƶe, nyxer Staalin xadaa otçoodtoo xelehen baina. Ede gospodaanuud, tiigeƶe hanaagaa zahaƶa baig le daa. Paarti xadaa xeden zuun miangan şine, ariuun, gutaagyi kaadrnuudiiji debƶyylƶe, jixe xereg bytөөgөө geƶe bidener haisa medenebdi. Bidener xadaa tereegeeree partiiina, soveed, aƶaxiin ba profsojuuzna organizaacanuudta xytelberiiiji aliş talaaranь bexiƶyyleebdi. Mynөө, manai xeregemnai xemƶeeleşegyi bexi ba naidabaritai baina. Gebeş, paartiaar ugaa jixe organizacioonno xydelmeri jabuulagdabaş, urdamnai yşөөl baga bişe xydelmeri baina, nyxedyyd. Terenei tuxai nyxer Staalin xelee.

Organizacioonno xydelmeriiin zarim xedii zorilgonuud tuxai

Negedexieer, paarti xadaa şine kaadrnuudiiji debƶyylƶe, ton jixe organizacioonno zorilgiiji şiidxee geeşenь, zybtei. Şine kaadrnuudai praktiiçeska xydeldelmeriiin oopedenь, aƶabaidaliiji ba konkreetne orşom baidaliiji mededegenь xelseengyi jixe baina. Tedener kylьtyyrne, oloniinь deede ba dunda obrazovaanitai, tedenerte direktiivne xytelberiiin biyrokratiiçeske naliood, çvaanstvo, voƶdiizm xaldaagyi, maassanuudtai jixeer barisaatai, өөriingөө paartida ynen sexe ba preedanne. Gaixamşag ynete foond baiguulagdaa. Zoriigo jy bainab gexede, ene foondiiji gamnaxa, bodoto xytelberilegşedei xemƶeede xyrter deeşelxe jabadaldanь şine kaadrnuudta tuhalxa. Xytelberilxii xydelmeriiin serьjoozno ooped tedenerte yşөө ygei baina. Ene xeregtenь, bolьşeviig xatuuƶal ba politiiçeske xymyyƶyylgiiji abxadanь tedenerte tuhalxa xeregtei.

Xojordoxioor, partiiina xytelberide, partiiina-politiiçeske xydelmeriiiji ba aƶaxiiji xytelberilgiiji zybөөr zoxiiduulxa şuxala baihan tuxai nyxer Staalin xelebe.

Manai xizkoomuud, obkoomuud, raikoomuud bolbol ene organizacioonno zorilgiiji praaktika deeree xysed oilgoo geƶe xeleƶe şadaxa gybdi? Ygei, eneniiji yşөөl xeleƶe bolxogyi. Centraalьna Komiteed xadaa ton hyylei sag xyrter zarim obkoomuudai xytelberinь gansa xaƶuutai baihiiji zahaxa uşartai bolhon baina: nege haa aƶaxiin xydelmerieer daşuurƶa partiiina-politiiçeske zorilgonuudiiji martadag, ygei haa, aƶaxiin xydelmeriiiji orxiƶorxiood, hyyleeriinь, tahaldalnuudiiji likvidaacalxa gurimaar eneniiji erxildeg.

Sjeezdiin yzemƶede tabigdahan, ustaav tuşaa duradxalnuud xadaa zarim yiledberiiin-otraslevoi tahaguudiiji usadxaxaar xaraalna. Gebeş, soveed ba aƶaxiin xydelmeriiiji xytelberilgiin zorilgiiji bagadxahan uşar geƶe eneniiji jaabaş xaraƶa bolxogyi. Manai organizaacanuudai anxaral ba xydelmeriiin xedii proceentenь partiiina-politiiçeske xydelmeride ygtexeb, xediinь aƶaxiin xytelberide ygtexeb geƶe xubaarilxada iyre le bolxogyi ba berxeşeelteiş baina. 1937 ondo, BK(b)P-iin CK-ei pleenym deere nyxer Staalinai xeleheniiji barimtalxa xeregtei. Nyxer Staalin bolbol iigeƶe xelee hen:

„Manai zarim nyxedyyd xadaa mynөө, partiiina-politiiçeske xydelmeriiiji şangadxaxiin xoinohoo orolsood, aƶaxiihaa zaisaxiiji hanaa haa, ene bolbol bidenerte baga bişe ƶeertvnyydtei nygөөdetalanь bolxo baina. Nege talahaa nygөөdtenь xelberiƶe baixada bolxogyi. Poliitikiiji aƶaxiihaa xoloduulƶa bolxogyi. Bidener xadaa poliitikohoo zaisaƶa şadaxagyi baihandaal adali, myn baha aƶaxiihaaş xolodoƶo şadaxagyi bainabdi. Xynyyd xadaa şudalxada zoxid baixiin tulada, aƶaxiin asuudalnuudiiji poliitikiin asuudalnuudhaa metodologiiçeska xoloduuldag zantai baina. Tiin, ene xadaa zybxen le metodologiiçeska, iskyysstvenneer, gansaxan le şudalxada zoxid baixiin tulada xegdene. Xarin le, aƶabaidaldaşji, praaktika deereşji poliitiko ba aƶaxii xolodoxogyi baina. Tedener xamta baidag ba xamta jabadag. Tiin, manai praktiiçeska xydelmeride aƶaxiiji poliitikohoo xoloduulƶa, politiiçeske xydelmeriiiji bagadxaxiin sengeer aƶaxiin xydelmeriiiji şangadxaxiiji gy, ali aƶaxiin xydelmeriiiji bagadxaxiin sengeer politiiçeske xydelmeriiiji şangadxaxiiji xen xyseneb—tere zaabol muxardalgada orodog“.

Gurbadaxi asuudal. Nyxer Staalin bolbol soveedei ba aƶaxiin oorganuudiiji holixogyin tulada ba өөhediigөө tedenerei orondo tabixagyin tulada, soveedei ba aƶaxiin xydelmeriiin zarim halbarinuudiiji xynyydeer bexiƶyylxe zorilgiiji organizacioonno zorilgonuudai negen bolgoƶo, manai partiiina organizaacanuudai urda tabihan baina. 1937 ondo BK(b) P-iin CK-ei pleenym deere eneen tuşaa nyxer Staalin iigeƶe xelee hen:

„Partiiina organizaacanuudiiji aƶaxiin meeloçnyydhee sylөөlxe ba partiiina-politiiçeske xydelmeriiiji şangadxaxa tuxai rezoliyyciin projeektiin medeeƶe pyynktiin udxanь xadaa aƶaxiin xydelmerihөө ba aƶaxiin xytelberihөө zaisaxa gehen bişe, xarin le manai partiiina organizaacanuudai zyghөө aƶaxiin oorganuudiiji, tedenei toondo, ilangajaa gazarai oorganuudiiji holixo ba obeƶliiçilxe praaktikiiji xoinogşodoo gargaxagyi gehen baina. Tiime bolxodo, aƶaxiin oorganuudiiji bolьşeviigselen xytelberilxe meetodiiji oilgoxo şuxala bolno. Terenь xadaa ede oorganuudta sag yrgelƶe tuhalxa, tedeneriiji sag yrgelƶe bexiƶyylxe ba aƶaxiiji, tede oorganuudai gaduur bişe, xarin tedeegeer damƶuulan xytelberilxe gehen udxatai baina“

(*Nyxer Andreejevei ygiin yrgelƶelelenь xojordoxi niuurta*)

Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) Paartiin XVIII sjeezd

Nyxer Andreejevei ygiin yrgelƶelel

Nyxer Staalinai ene serьjoozno uridşalan hanuulga bolbol manai organizaacanuudaar dyyren xysed bejelyylegdee geze xeleze bolxo gy, nyxed? Ygei, tiigeze xeleze bolxogyi, jyyb gexede, manai zarim organizaacanuudta mynөө xyrter xojor tiipiin xydelmeri ba xojor tiipiin xydelmerilegşed bii. Tedenei negeniinь xadaa byxiiji өөhedөөl xexiiji oroldodog, jyyme byxenei xolnohoo orolsodog, aƶaxiin ba soveedei xytelberiiin byxii meeloçyydiiji partorganizaacada abaaşadag, tiin terenei rezylьtaadta, xeregiiji diilexe ba esestenь xyrter jabuulƶa şadaxagyi bolno, tereegeeree soveedei ba aƶaxiin organizaacanuudiiji obezliiçildeg baina.

Nygөөde tiipiin xydelmeri ba xydelmerilegşed xadaa—өөriingөө xytelberiiiji niite-direktiivne xytelberide abaaşadag, byxii konkreetne ba operatiivna xytelberiiiji xen negende dam daalgadag. Zarim obkoomuudai xydelmerihөө abƶa, ede metiin konkreetne ƶişeenyydiiji ysөөn bişe xelexe baigaab, teed, tere xerşji şuxalaab daa. Zorilgo jyy bainab gexede, soveedei ba aƶaxiin oorganuudiiji xynyydeer bexiƶyylxe, tedeneriiji zybөөr xytelberilxe zergeer, ede dutagdalnuudiiji esesien likvidaacalalga.

Dyrbedexinь. Xynyydiiji şilelge ba gyisedxeliiji şalgalga xadaa urid meteşelen jamarşji xydelmeriiin xytelberide serьjoozno zyil bolon ylene. Nyxer Leenin xadaa byri amidii baixadaa, zyb xytelberiiin organizacioonno gol ysloovi geeşe geƶe, eneen deere serьjoozno xyselelge xedeg hen. Tiin, tere bolbol mynөө xyrter egeel gol şuxala zyil bolon ylene. Nyxer Staalin bolbol eneenei tuxai sag yrgelƶe, daamgai şangaar hanuuldag.

Partiina, soveed ba aƶaxiin xytelberiiin ene organizacioonno gol ysloovi xadaa manai xytelberilegşedte egeel bejedenь ba miaxa şuhandanь geƶe xeleƶe bolxo aal? Ygei, tiigeƶe xeleƶe bolxogyi, nyxedyyd.

Xereg bolbol olonxidoo le jyynde tulanab gexene, negenь negejee dabtahan direktiivyyd bişegdeed le, terenei gyisedxelenь şalgagdangyi yledeg. Diilenxidee kaadrnuudiijişji şilen abalga xadaa ton xalxaramƶagyigөөr tabigdadag, tereen deere kaadrnuudai tekyyçke, өөhediingөө zoriuulalgiiji xangadaggyi deerehee xynyydei sag yrgelƶiin holiigo zaabol boldog.

Tiimehee zorilgomnai xadaa ede dutagdalnuudiiji likvidiirovelxe ba xynyydte anxaraltai xandalgiiji ba gyisedxelei şalgaltiiji manai byxii jireedyin xydelmeriiin gol ysloovi bolgon bodoto deerenь nebteryylxe johotoi baina.

Tabadaxinь. Daisadai gol kaadrnuud eliryylegdehen ba ylbutasoxigdohoniinşji ynen baina. Gebeş, ene xadaa manai hanaaji amagalan bolgoxo johotoi bişe, jyyb gexede, manai zarim xynyyd—daisadaa ylbutasoxibobdi daa, iibel daxiaad hanaa amar xydelmerilxede bolxo geƶe hanaxa baihandanь, heƶeggyi. Manai organizaacanuudta tarşadag jym haa, iime yzelnyyd ajuultai baina. Nyxer Staalin xadaa kapitaliis daisan xyrieelelge tuxai uridşalan hanuulhan baina, tiin ene uridşalan hanuulgiiji manai xynyyd xediideş martaxa johogyi. Eliryylegdeegyi baigaa ylegdelnyyd ba manaida şineer elьgeegdexe daisad xadaa temeselei şine, byri narin nigta foormnuudiiji bederxe baina: tedener nege talaaraa muxariaad, nygөөdiinь bederxe. Manai şine kaadrnuudiiji unagaaxiin tulada tedener xadaa xardalgiin foormnuudiiji xereglene.

Zorilgomnai jyy bainab gexede, kaadrnuudiiji vervovaalxa ba manai zergenyydte dezorganizaaca oruulxa, xorloxo gehen daisanai eldeb hedelgenyydiiji saaşadaaşji eliryylxe ba paralizovaalxa.

Zurgaadaxinь. Xydelmeriiin jamarşji halbariiji—politiiçeske, aƶaxiin ba soveedeişji xydelmeriiji partiina organizaacanuudai xytelberihөө ba anxaralhaa xoloduulxagyi tuxai xelexe şuxala baina. Yrooguud jyynei tuxai xeleneb gebel, eneen tuşaa manai organizaacanuudaar enenei urdatee ton jixenyyd dutagdalnuud gargagdahan baina, tiin Centraalьna Komiteed xadaa zarim obkoomuudiiji ba xizkoomuudai dutuunnudiiji serьjooznoor zahaxa uşartai bolhon baina,

Myn tereşelen, manai vyyzyydte ba teexnikymyydte partiina xydelmeriiin xytelberiiiji xangaltatai geƶe tooloƶo bolxogyi baina. Tende xeden zuun miangan manai erxim zaluuşuudiiji beledxedeg, tedener bolbol yglөөder, huralsalaa dyrgemseeree, politiiçeske, aƶaxiin ba kylьtyyrne xydelmeriiin egeel eldeb ootraslьnuudta xydelmerilxe ba xytelberilxe baina. Manai vyyzyydte ba teexnikymyydte 1553 miangan xynyyd huralsanad. Nyxer Staalinai uridşalan hanuulhanainь hyyleer, manai partiina organizaacanuud bolbol eneen tuşaa serьjoozno xubilaltiiji yşөө xeedyi.

Tiin, esestee, xydөө aƶaxiida partiina xydelmeriiin tuxai. Otçoodno yje soo, partiinapolitiiçeske xydelmeri bolbol xydөө aƶaxiida şangadahaniinь elite baina. Partiina organizaacanuudai too ba paartiin çleengyydei too urgaa. Gebeş, xydөө aƶaxiida manai partiina xydelmeriiin hula baihaniiji ba dereevnide, jyrenxiidөө xydөө aƶaxiida, manai xydelmeriiin ugaa jixe zorilgonuudta taaraƶa şadaxagyi baihaniiji mederxe xeregtei baina. Ƶişeelxede kolxoozuudta exin organizaacanuudai ba komn uniistnuudai baidaliiji abƶa yzeje daa. Hyylei ƶilnyyd soo, kolxoozuudta paartiin çleengyydei too nege xediişineen urgahan baina, gebeş, manaida baigaa 243 miangan kolxoozuudta, 153 miangan çleengyydtei ba kandidaaduudtai, 12 miangan exin organizaacanuud baihiiji normaalьna geƶe tooloxoor bişe baina.

Zarim ooblastьnuudta ene xereg ilangajaa muu baina.

Ƶişeelxede, Beloryysske respyyblike baina. 9665 kolxoozuudta, paartiin 614 çleengyydtei zybxen le 44 exin organizaacanuud bii jym.

Vologoodsko ooblastьdo 5970 kolxoozuudtanь, paartiin 442 çleengyydtei 31 exin organizaacanuud baixa jym. Peermske ooblastьdo 3314 kolxoozuudtanь, paartiin 274 çleengyydtei 16 exin organizaacanuud baixa jym.

Tiixetei negen xamta, ene xeregenь nelieed hain baihan respyyblikenyyd ba ooblastьnuud bii. Ƶişeelxede, Azerbaidƶaanda, 3677 kolxoozuudtanь, paartiin 14 mianga 500 çleengyydtei 882 exin organizaacanuud bii. Kazaxstaanda, 7347 kolxoozuudtanь, paartiin 15600 çleengyydtei, 1239 exin organizaacanuud bii. Stalingraadska ooblastьda, paartiin 5286 çleengyydtei, 507 exin organizaacanuud bii.

Myn k o m s o m o o l o i organizaacanuud xadaa dereevnide komsomooloi xydelmeriiji bexiƶyylxe talaar serьjoozno anxaralaa tabixiijinь baha le x y s e g d e x e baina. Komsomool xadaa byxiidenşji bişeş haanь, diilenxi olon kolxoozuudta өөriin exin organizaacanuudtai baiƶa xysed şadaxa baibaş, 243 miangan kolxoozuudhaa, 100 garan miangan kolxoozuudtanь komsomoolьsko exin organizaacanuud ygei baina.

Tiibeş, nyxedyyd, eneen deerehee, kolxoozuudta exin organizaacanuudai ba paartiin çleengyydei tooji mexaniiçeska oloşoruulxa yrgen gegşiin kampaaniiji manai organizaacanuud jabuulxa johotoi bişe aab daa, zygөөr le, paartiin çleengyyd bolxiiji xysehen olontooto tyryy xynyyd mynөө yjede kolxoozuudta bii, tiin, bidener xadaa өөhediingөө saaşanxi xydelmeride, kolxoozuudta kommuniistnuudiiji ba exin organizaacanuudai tooji olodxoxo jabadaliiji tuilaxa johotoibdi. Ene xadaa kolxoozuudta politiiçeske xydelmeriinşji zorilgiji, kolxoozuudai xytelberiiiji organizovaalxa xeregiijş bidenerte xyngedxeƶe ygexe baina.

Xydөө aƶaxiin talaar manai zorilgonuud tuxai

Nyxer Staalin xadaa xydөө aƶaxiin talaar ton jixe ba serьjoozno zorilgonuudiiji tabina:

„Gektaar byrihөө dunda ƶişeegeer 12-13 ceentner urgasataigaar, oiriin 3-4 ƶilnyydei torşo soo 8 milliaard pyyd oroohiiji ƶil byride gargaxa jabadaliiji tuilaxa bodoltolgoor, manai gazartariaalangiiji ba malaƶaliiji saaşanь delgeryylxe, texniiçeske kylьtyyrnyydei talaa yiledberiiiji dunda ƶişeegeer 30-35 proceent jixe bolgoxo, xoninoi ba gaxain too tolgoiji xojor daxin, yxerei too tolgoiji—dyş n proceent, morinci too tolgoiji—guşan taban proceent oloşoruulxa.“

Ede zorilgonuud xadaa gyisedxegdeƶe şadagdaxa baina. Xydөө aƶaxiida baigaa ugaa jixe argabaidalnuud tuxai togtoƶo xelexee xyseneb.

Aradai eldeb zyhenei daisad xadaa xydөө aƶaxiida vrediitelьstvo jabuulƶa, kolxoozuudta ba sovxoozuudta baga bişe xoro xehiijiinь xeregseengyi baiƶa bolxogyi. Aradai daisad xadaa gadaadiin razveedkenyydei xytelberi doro yrgen provokaaciin plaaniiji hanaaşalhan ba jabuulhaniinь elite baina. Dereevnide ylesxeleniiji bii bolgoxiin tulada, oron dotor duragutalgiiji bii bolgoxiin tulada, byxii arga xeregselnyyd xereglegdedeg baigaa. Daisadai өөhediingөө zorilgiji tuilaxiin tulada xeregledeg xoriiji ba zerlig arganuudiiji jamar-negen ygeer xaruulxanь berxetei baina. Xyn tyreltenei istoori xadaa daisadai xeregledeg tiime kovaarstvo ba tiime zerlig jyymiiji medexegyi baina.

Bag ymdehen vrediitelьnyyd bolbol kolxoozno ba sovxoozno malnuudta saapa, sibiirske jaazva ba bişe bişe xaldabarita ybeşengyydiiji ton jixeer xaldaaxa jabuulgiiji xedeg baigaa, malaar damƶuulan xynyydteş xaldaadag baigaa. Bioo-laboratoorinuudta emei preparaaduudiiji zoxioon bii bolgoxiin orondo, tende şurgahan daisad xadaa, maliiji alaxa xoronuudiiji beledxedeg, maliiji oloorонь yxyylxiin tulada, xoolteƶeeliiji zorloon dutaadag baigaa.

Gazarai oorganuudta şurgahan daisad bolbol kolxoozuudiiji hyidxexiin tulada, MTS ba sovxoozuudta xydөө aƶaxiin maşiinanuudiiji ebdedeg baigaa. Tariaa talxiiji burtag zyilnyydeer buzarlaxiin tulada, poolinuudiiji gyixeneer xaxaldag hen, tariaaxuriaagada ali bolxoor haad xedeg ba tariaaji yndehen deerenь baiIgaƶa xosoroodog baigaa. Tiin, xuriaagdahan tariaan xadaa sklaaduudta yzedeg ba kleeşçe xaldadag baigaa. Aradai daisadai xereglehen tede byxii buzar arganuudiiji tooloxonь berxetei baina. Xaraad yzexede, xydөө aƶaxii bolbol daisadai vrediitelьstviin ba diversioonno xydelmeriiin gol objeektenь baigaa. Gebeş, daisad endyyree. Tedener xadaa xuuşaaraa aƶahuuxiiji xysedeggyi xeden arbaad millioon kolxoozno tariaaşadtai uşarxa johotoi bolhon baina. Daisad bolbol kolxoozuudiiji hyidxexiiji xysөө. Tedenerte ene uşar şadagdaagyi. Tedener xadaa bexiƶehen kolxoozuudai xanada, byxii aradai zybyyrxelde oşoƶo tulaşoo. Arad—velikaanai ba terenei paartiin urdahaa temesexe şadal ede toliuur koziaavkanuudta xaanahaa baixab. Tiin, arad bolbol tede koziaavkanuudiiji hegseren niza daraa. Manai kolxoozuud xadaa vrediitelьnyydtei jabuulhan temeselhee byri bexiƶen garaa.

Manai paartiin XVII sjeezdehee xolşo xydөө aƶaxiida ba kolxoozuudta bolhon gol xubilaltanuud jamar be? Nyxer Staalin bolbol tedenei tuxai xelee hen. Xydөө aƶaxiin texniiçeske rekonstryykce dyyree. MTS-nuudai too, ene yje soo xojorhoo ylyy daxin urgaa. Myn baha ene yje soo, traaktorna paarkiin xyseniinь gurba daxin urgahan baina. Kombainanuudai too zurgaa daxin urgaa. Kolxoozuudai tariaalangai dyrbenei gurban xubinь, MTS-nuudai traaktornuudaar eldyyrilegdedeg, kolxoozno tarilganuudai xaxadhaa ylyynь traaktorna seejalknyydeer tarigdadag ba kombainuudaar xuriaagdadag baina. Kolxoozuudta xyrehiiji eldyyrilgiin şanar haizaraa. Paarnuudai plooşçadь bolbol 19 millioonhoo 31 millioon gektaar xyrter, ziaabiiin plooşçadь—24 millioonhoo 53 millioon gektaar xyrter, sortovoi yreheer tarigdahan tarilgiin plooşçadь 27 millioonhoo 67 millioon gektaar xyrter urgaa gexe gy, ali tere bolbol diilenxi bolhon baina.

Tereentei negen xamta, xydөө aƶaxiin produukca ba yiledberinь, manai gazartariaalangai urgasanь ba malaƶalai produktiivnostь nelieed jixeer urgaa. Kolxoozno tariaaşanai materiaalьna aƶana baidalanь yndehөөrөө xubilan haizaraa. 1934 onoixitoi ƶişeelxede, kolxoozuudai myngen doxood gurba daxin urgaa. Kolxoozno dvoornuudai aƶalta ydernyydte doxood bolbol naturaalьna talaaraa xojor xaxad daxin, kolxoozno dvoornuudai myngen doxood dyrbe daxin urgaa. Kolxoozniguudai yxergyi jabadal xadaa xysed lekvidiirevelegdee geƶe tooloxodo bolxo baina. Kolxoozuudta zaƶiitoçno aƶabaidal xadaa faakt boloo. Tiin, kolxoozniguud-udaarniguudai byxesojuuzna negedegeer sjeezd deere, zaƶiitoçno aƶabaidal tuxai nyxer Staalinai medyylhen ygenyyd xadaa—dyyren ba xysedeeree ynente boloo.

Kolxoozno dereevninyydte politiiçeske, kylьtyyrne ba sociaalьna talaar bolhon tede ugaa jixe xubilaltanuud tuxai xelehenei xereggyi baina. Kolxoozuudta ba xydөө aƶaxiida bolhon tede byxii yndehen xubilaltanuud bolbol xydөөaƶaxiin ton şine kolxoozno intellegeenciiji, şine kaadrnuudiiji xydөөaƶaxiin yiledberide bii bolgoxo jabadalaar ydeşegdehen baina. Gansaxan le traktoriistnuud ba kombainioornuud millioon xaxadhaa ylyy xynyyd toologdodog; agronoomuud, zemlimeernyyd, zooteexnigyyd, vetvraaçanuud, feelьdşernyyd — 300 mianga ylyytei xynyyd bii; xeden zuun miangan kolxoozoi tyryylegşener, brigadiirnuud, ƶivotnovooduud baidag.

Kolxoozuud xadaa dereevnide ton gansaxan le xysen ba ton gansaxan le ezeniinь boloo. Kolxoozno stroi xadaa ebderşegyl, tere xadaa manai tariaaşanai egeel şuxala jyymenь bolhon baina. Kolxoozoi gazaatee aƶahuulga xadaa argagyi baina. Xydөө aƶaxiida manai paartiin jabuulhan xydelmeriin itooguud tiime baina. Tiimehee, nyxedyyd, xydөө aƶaxiin talaar ulam uragşaa dabxixa jabadalda tuilai jixe arganuud bii bolhon baina.

Manai xydөө aƶaxii ba gazartariaalan bolbol—byxii delxei deere egeel tomo, egeel mixaniziirovanna baihiijinь barimtalan xelehenei xereggyi. Tiibe jaabaş, tere xadaa priroodno stixiihee ugaa jixe zavisime zandaa ylene,—eneeniiji bide mederexe johotoibdi. Ƶil byri SSSR-ei tere gy, ali ene taladanь gangasuurhaa, saha boroonoi dutamaghaa bolƶo, kolxoozuud ba sovxoozuud bolbol xeden zuun millioon pyyd oroohiiji ba malai teƶeelnyydiiji aldadag baina. Yngeregşe ƶilde Povoolƶido ba manai zarim centraalьna ooblastьnuudta bolhon gangasuuriin yjede, xuuşan stroi ba tariaaşanai ymsiin aƶaxiin baigaa haa, ajuulta gegşiin ylesxelen bolƶo tariaaşanai xeden millioon aƶaxii ygeirexe baigaa. Kolxoozno stroin yjede iime uşar baidal bolxogyi. Xedii jixe gangasuur bolboşji, kolxoozuud bolbol obşçeestvenne aƶaxiin aşaar ba xyrehiiji maşinizirovanna johoor eldyyrilhenei aşaar, berxetei uşarhaa garƶa şadaxaar, byxii deeree xysed urgasiiji xuriaan abhan baina. Nege respyyblike ba ooblastida urgasiin garaagyi haa, bişe teehee urgasaar ba tuhalamƶaar kompinsiirovelegdedeg—oromnai tiime jixe ba storoimnai iime baina. Manaida ylesxelen xadaa zaisuulagdanxai. Urgasiin muu baixada, urgasagyi raioonoi kolxoozniguud bolbol yledeƶe baixa jabadaliiji manai paarti ba praviitelьstvo bolbol gargaxagyi baina. Yngeregşe ƶilde ooblastinuudai zarim xubinь urgasagyi deerehee jadaraad baixadanь, CK ba SNK bolbol jixeer jadarhan kolxoozuudta ssyyde ba skiiđkiin talaar 103 millioon pyyd natuuraar tuhalamƶa yzyylhen baina. Myn baha 350 millioon tyxerig mynge tabihan baigaa.

Tiin, nyxedyyd, manai iime jixe mixaniziirovanna xydөө aƶaxiida stixiihee zaviisime baixa jabadal geeşe xoinogşodoo tesexeer geeşe aal? Boroo xurahaa iime hoxorlig zaviisiine baixa jabadaliiji serьjooznoor eseslexe sag jiree bişee aal?

Bidener xadaa manai xydөө aƶaxiiji, manai gazartariaalangiiji kylьtyyrneer, nauuçnaar jabuulxa ba terenliji stixiine zaviisime baidalhaa gargaxa xysed barimtataibdi, jyyb gexede, eneenei tulada byxii şuxala arganuudtai bainabdi: xydөө aƶaxiin erxim maşiinanuud, gazarai, butarxai bişe, xarin xelxii jixe uçaastoguud, obşeestvenne aƶaxii ba ene talaar tuilai jixe ooped bii. Ganduu ooblastinuudai olon tooto kolxoozuud ba MTS-nuud bolbol ene jixe zorilgiji bodoto xereg deerenь şiidxee.

Yngeregşe ƶilde Saraatovska, Staalingraadska, Moskoovsko ba busad ooblastьnuudta ƶişeegyi muu urgasiin xuriaagdahan baihantai xamta, ede ooblastьnuudai busad kolxoozuudtai adali, nelieed olon kolxoozuudai poolinuud deere tereşelen byxeli zundaa boroonoi oroldoosji oroogyi baibaş haanь, normaalьna urgasa ba zarimdaa tariaanai byri ynder urgasa xuriaahan tuxai ba stiixiide medelee ygengyi, tereende dainiiji sonosxohon ba өөhediingөө poolinuud deere gazartariaalangiiji kylьtyyrneer jabuulhan tuxai amidii ƶişeenyydiiji xaruulƶa şadaxa bainab.

Iime xeden kolxoozuudiiji ƶişee bolgon abja: 1938 ondo Saraatovska ooblastida dunda ƶişeenei urgasanь, gektaar byrihөө 22 pyyd baixadanь, Balaakovsko raioonoi „Kraasna Oktiaabrь“ kolxooz ozimoi şiniice 75 pyyd, jarovoi şiniice—60 pyyd, ovioos—76, pyyd, jaçmeenь 72 pyyd gektaar byrihөө xuriaaƶa abhan baina; OGPY-iin neremƶete kolxooz xadaa şiniiciin urgasiiji gektaar byrihөө 70 pyyd xuriaaƶa abaa; „Kraasna Izoolc“ geƶe kolxooz 117 gektaarhaa, gektaar byriiin zuuzuun pyyd jaçmeenь abhan baina.

Stalingraadska ooblastьda dunda ƶişeenei urgasa gektaar byriiin 19 pyyd baixadanь, Nexaajevska raioonoi Kryypskiin neremƶete kolxooz, ozimoi şiniiciiji 72 pyyd xuriaaƶa abaa, yrehenei uçaastoguudhaa—gektaar byrihөө 95 pyyd xuriaaƶa abba; N-Annenske raioonoi, Kaganooviçiin neremƶete kolxooz gektaar byrihөө 86 pyyd ozimoi şiniiciiji sugluulhan baina.

Moskoovsko ooblastьda 1938 ondo dunda ƶişeenei urgasa bolbol gektaar byriiin 33 pyyd baixadanь, Dmiitrovske raioonoi „Pobeeda“ kolxooz bolbol oroohoto tariaaji dunda ƶişeegeer gektaar byrihөө 106 pyyd, xara tariaaji—gektaar byrihөө 136 pyyd xuriaaƶa abaa; Staalinska Konstituuciin neremƶete kolxooz gektaar byrihөө 109 pyyd abaa; Staalinai neremƶete kolxooz gektaar byrihөө 173 pyyd ovioos xuriaaƶa abaa; „Objedineeni“ kolxooz gektaar byrihөө 154 pyyd jaçmeeni xuriaaƶa abhan baina.

Bi xadaa, nyxedyyd, ene ooblastiiin zybxen le xojor gurban kolxoozuudaar ede ƶişeenyydiiji xaruulaab, yngeregşe ƶilde gangasuur deerehee jadarhan ooblastьnuudta iime kolxoozuud gansa negen bişe, xarin arbaad ba zuugaadaaraa toologdoxo baigaa. Ede kolxoozuud xadaa gangasuuriiji jamarnuud xemƶeenyydeer dabaab? Saraatovska ooblastiiin Balaakovsko raioonoi OGPY-iin neremƶete kolxooz bolbol iimenyyd jabuulganuudiiji xehen baina. Tere kolxooz bolbol tariaagaa xuriaaƶa abhanaigaa hyyleer, lyşçeeni xee. Byxii ziaabiiiji sentiaabriiin 30 xyrter xaxalaa, 18-20 santimeetr gynƶegligeer saha togtoolgiiji jabuulhan baina. Tarilganь erte ba bogoni bolƶorto dyyrgegdehen, yrehenliь taril giin urda tee seberlegdei en, ugaagdahan, xysed jaroviziirovalagdahan baigaa. Ene xadaa tiimeş sloozno bişe agroteex... ke geze xaragdaxa bolboş, ... gөөr le, ene kolxooz xad... gangasuuriiji dabahan bai... Bişeşji kolxoozuudta myn b... ene meteşelen jabuulxa xe... hen baigaa. Ede byxii oo... xadaa zyyn urda talada gan... suurtai temesexe togtoo... bolgogdoƶo, Centraalьna Ko... teedeer ba Sojuuzai SNK... bişegdehen baina. Gexiin ... ta, ene togtoomƶo bolbol ... nai Narkomzeemeer ba ... ooblastьnuudai manai Obk... muudaar xysed serьjoozno ... şeer jabuulagdana geƶe ha... xaar baina.

Nyxer Staalin bobol iime ... riigo tabihan baina: oiriin ... nyydte vaalovo suglulgiiji ... milliaard pyyd gexe gy, ali ... taar byrihөө 30 ceentner ... riaaƶa abxa. Ene too x... reaalьna baina gebeş, ma... organizaacanuud bolbol e... nei tulada serьjoozno xy... merilxe, xamagail tyryyn, ... giin xoƶomtodog deerehee, ... zorhoo zaabol 2-3 xonog... xoƶomtodog dereheenь o... tooto MTS-nuudta ba kol... zuudta yzegdedeg xoroltiiji ... vildiirovelxe johotoi bainad. ... tereenhee g dana, bogoni ... zor—5-6 xonogoi orondo, ... 17 xonog soo xegdeƶe, ta... xadaa xabaranь udaardag ... na. Manai MTS-uud bo... ozimoi tariIgiin talaar t... giiji exilxedeeşji, tere... dyyrgexedeeşji jamarş bo... saxidaggyi zantai, ybelei xy... boltorşji tariƶa baidag uşarn... baixa. Tarilgada 2-3 xonog... xoƶomdoxo gy, ali tere... udaaruulxa jabadal, jyyn ... şeb? Ene bolbol urgasada d... benei nege xubihaa, gurb... nege xubi xyrter geelgen bo...

Olontooto MTS-nuud ba ... xoozuud bolbol xuriaalg... muugaar beledxehen ba ... niiji hara, harahaa ylyy u... ruulhan deerehee, urgasiin... zarimiijinь geedeg baina. ... dener xadaa ede xojor ... t a g d a l n u u d i i j i ... vidiirovelxedee le, xeden z... millioon pyyd oroohо ba m... teƶeeliiji nemeƶe ... argatai bolxo baina. ... Paartiin Centraalьna Kom... dei togtool bolbol egeel en... de zoriuulagdahan baina.

Tariaanai ba texnii... kylьtyyrenyydei urgasiiji ... şelyylxe arganuudai xedii... neen jixe baihiijinь, ... miangan kolxoozuud, x... arbaad miangan brigaada... ba zveno onuud xaruulba. ... ondo 187 miangan kolxooz... ta urgasiin yçoodiiji ... xaraxada, 58 miangan kol... zuuj xadaa gektaar byri... pyyd ba deeşe urgasiiji a... baina. Tereenhee, 35 mia... kolxoozuudanь, SSSR-te d... ƶişeegeer gektaar byriiin ... sa 9,3 ceentner gexe gy, ... 56 pyyd baixadanь, 78 ... ba byri deeşe gexe gy, ali... ceentner ba byri deeşe a... baina. Zarim raioonuud x... byxiidөө iime urgasa ... baina gebel: Oomsko o... tiiin Ryysske-poliaanska ... Şçerbakyylьske raioonuud... gektaar byrihөө 123 pyyd; ... liaabinska ooblastiiin Lapa... ka raioondo—gektaar by... 125 pyyd; Viniicke oobl... Jampoolьsko raioondo—g... byrihөө 129 pyyd; Seever... zaxstaanska ooblastiiin Kell... ske ba Petropaavlovska ra... do—gektaar byrihөө 140 ... Ƶişeelxede, Sverdloovsko ... lastiiin Litviinovei nerem... kolxoozdo gektaar byrihө... pyyd abaƶa, ton ... urgasiiji xuriaahan baina.

Byxii deeree brigaadan... byri jixe urgasa tuilagdah... na. Ƶişeelxede, Kyibeşevske... lastiiin, Meleekesske raioon... litotdeelei neremƶete kolx... nyxer Soldaatavai brigaad... bol gektaar byrihөө dunda... geer 225 pyyd oroohot... riaanai urgasiiji abhan ... Adigeiske avtonoomno ... tiin, Kraasinai neremƶete ... xoozoi, nyxer Ledoovsk... gaada xadaa gektaar b... 246 pyyd urgasa xuriaa... han baina.

(Yrgelƶelelenь udaadaxi noomerto).

BYXESOJUUZNA KOMMUNIIS (bolьşeviigyydei) PAARTIIN XVIII SJEEZD

SJEEZDIIN DNEVNIIG

Maartiin 16-nai ygløønei zasedaani

...nei zasedaaniiji nyxer ...koov neebe. Ygløønei ...ni deere SSSR-ei aradai ...xygzeltiin gurbadaxi ta... plaan tuxai nyxer Moo... doklaad tuşaa preeni ...lebe.

...yn nyxer Borkoov(Noo...ske) yge xelebe. Nyxer ...v bolbol Sibiiriin yrgen ...xi socialis baiguulaltiin ...nuud tuxai omogorxon ... Oktiaabrьska socialis ...yciin urda tee Sibiirte, ...binskhaa exileed Mariins... ter, oroidoo 16 miangan ...enne xydelmerişed too... baigaa, eneenei urda ...han Toomsko gybeernilin ... Altaiska xizaar ba Noo...ske ooblastь) promilş...iin valovoi produukca ... 1912 ondo 62 millioon ...i bolxo baigaa.

... ondo Noovosibiirske ...iin promişlennostь bol...ge milliaard 267 mil...lyxerigei produukca yge...ina. Promişlenne xydel...tel too 120 mianga boloo. ...r Borkoov bolbol Kyz... yygolьno basseiniin ...nuudiiji temdeglehen ba ...do Kyzbaassta maitag... nyyrhen xadaa Fraan...yxii nyyrhenei 40 pro... Japoonoi—41 proceent, ...iin—60 proc., bolhon ...geze medeesebe.

...r Borkoov bolbol tymer ...zed, ciinke gexe meteer ... Sibiiriin raioonuudta— ...ske, Goornoşovsko, ...jevske ba busad raioo... geoologorazbeedoçne ...erinyydiiji yrgedxen ...iiji duradxaba.

...yyn deere nyxer M. I. Ka... Zaal nerjese aliga taşa...legaaduud bolbol Lee...aalinai paartiin erxim xy... negende, aguu jixe ...i ynen soraatnigta ovaa... Taharşagyi aplodis...nyyd bolzo nyxer Kalii...gejee exilexe zabda yge... Nyxer Kaliininei yge ...jixe anxaraltaigaar sono...on ba delegaaduudai ... aplodismeentnyydeer ...daxin tahalagdahan bai...

...Revolцioonno marksiist...bolbol,—nyxer M. I. Ka...xelene,—kommunis exi...deere oobşçestviiji şined...iguulxa jabadalda gol ...n reçaag bolxo, gyrenei ...şuud storoonniguud ... baigaa. Gyrenei ene ...ba udxaşanariiji Leenin ...in bolbol marksiizmiin ...looto daisadtai temesel ...imagaaldag baigaa. ...yxer Staalin bolbol,—M. I. ...in yrgelzelyylne, —gyren ...asuudalai marksiistske...ske razrabootkiiji eerlin...leoritiiçeske azalnuudaar ...s dabxiuulhan baina. ...iin XVIII sjeezd dee...ariiin Centraalьna Komi...ydelmeri tuxai nyxer ... xelehen otçoodno ...d bolbol gyren tuxai ...tiiske-leeninske hurgaal...e nemelte bolxo baina. ...uu jixe hurgaalai ynde...ri deere bidener bolbol ...vod xenebdi:

...erbee ynexøørøø kommu...baiguulxaa hanaa xadaa, ...s gyreniiji byxii xemşee...s bexiiyylegtii!

...anь nyxer M. I. Kaliinin ...ilahan socialiizmiin ...e xaarti—Staalinska ...tuuciin roolь ba udxa...i todorxoi anaaliz xehen ...alinska Konstituuciiji ba...ebaiga xadaa socialis ...isaşanxi xygzeltiiji xa...geze temdeglehen baina. ...Bidener bolbol,—M. I. Ka...yrgelzelyylne,—socialis ...iiji bexiiyylxe johotoibdi. ...iin orşombaidal, kapita...iieelelge xadaa eneende ...iiji ujalgalna. Xerbee ma...ocialis gyrenei hulaxan ...haanь, bideniiji yni ton...o hen.

...er M. I. Kaliinin bolbol ...gee ygiiji iigeze dyyrge...

...arksiistske-leeninske teoo...gereleer, nyxer Staalin ... kommuniizmde şilzen ...zamiiji bidende gerel... Nyxer Staalinai idei...leer zebseglegdehen, bide...bolbol tereenei xytelberi ...kommuniizmiin torzest... tyløø şine ilaltanuud ...uragşaa jabaxabdi.

Ede ygenyydenь zaal dotor nerjeme aplodismeent bolgono. Bygede bodono. Nyxer Staaliniiji xyndelhen amarşalalgiin ygenyyd duuldana. Ovaaca udaan sagai torşo soo zamxanagyi.

SSSR-ei tekstiilьne promişlennostiin Aradai Komissaar nyxer Kosiigin bolbol tekstiilьne promişlennostiin xydelmerinyydei asuudalnuud deere togtozo yge xelebe. Staalinska tabanziinyyd bolbol tekstiilьne promişlennostiin xygzexe byxii ysloovinuudiiji baiguulaa. Socialis xydøø azaxii bolbol deede şanartai xloopogoor manai promişlennostiiji xangana. Gebeşji,—nyxer Kosiigin xelene,—bidener bolbol xyn zondo xubilan tabiaad yzøø haa, zarim kapitalis oronuudta oroxodoo tekstiilьne tovaarnuudiiji yşøøl bagaar garganabdi.

Gurbadaxi tabanziiei plaan bolbol tekstiilьne promişlennostiin jixexen xygzeltiiji xaraalana. Nyxer Kosiigin bolbol tekstiilьne promişlennostь xadaa xojordoxi tabanziiei plaanuudai xysed dyyrgeegyi, promişlennostiin xeden ootrasiinuudai xygzeltiiji haatuulna, xyn zonoi xeregseliiji xysed xanganagyi geze temdeglebe. Paarti ba praviitelьstvo bolbol tekstiilьne promişlennostido bolhon vreditelьstviiji likvidiirevelhen ba tereenei tyrgen xygzexe byxii şuxala ysloovinuudiiji baiguulhan baina.

Nyxer Kosiigen bolbol gurbadaxi tabanzil soo tekstiilьne faabrikanuudiiji barixa plaan tuxai xelehen ba tekstiilьne faabrikanuudai erxim xynyydei xydelmeriiji todo honor ziseenyydeer xaruulan, tekstiilьne promişlennostide delgerhen staxaanovska xydeløønei yrgedelge deere togtozo xelehen baina.

Nyxer Arytiyynovto (Armeeni) yge ygtebe. Øørlingøø yge dotor, nyxer Arytiyynov bolbol xojordoxi tabanziiei torşo soo tuilagdahan soveed Armeeniin gaixamşag jixe amzaltanuud tuxai xelebe.

Tribyyn deere SSSR-ei gazartariaalangai Aradai Komissaar nyxer Benediiktov. Nyxer Benediiktov bolbol gurbadaxi taban zil soo xydøø azaxiin zoriligonuud deere togtozo xelebe.

Nyxer Benediiktov bolbol socialis gazartariaalangai odoonoi teexniike tuxai intereesne medeenyydiiji xaruulba. Hyylei 20 zilei torşo soo Ameerika bolbol øørlingøø xydøø azaxiida 75 miangan kombainanuudiiji ygøø, tiixede xojordoxi tabanziiei torşo soo manai MTS-uudai kombainova paarka 112 miangan kombainanuudaar oloo boloo, tilgeed, manai kombainanuud Ameerikiinxihaa byri xysetei baina. Fraancada oroidoo 100 şaxuu kombainanuudtai, Velekobertaanida—50-60, faşis Germaanida—miil 10-15 kombainanuud bii.

Manai orondo xydøø azaxiiji mexanizaacalga xadaa azaliiji xyngedxene, kolxooznuudai materiaalьna ba kylьtyyrne yyroveniiji deeşelyylne, kolxoozno azaxiin doxoodiiji deeşelyylne. Kapitalis oronuudta mexanizaaca xadaa xydelmerigyidelgiiji oloşoruulna.

Nyxer Benediiktov bolbol gazarai oorganuudai mynøø balgaa stryktyyriiji xubilgaxa tuxai asuudal tabiba. Ene stryktyyre xadaa 1934 ondo abtahan baina. Ene sagai torşo soo xydøø azaxiin yiledberiin objoom erid xubilaa. Narkomzeemei obslyyzevalxa johotoi 243 miangan kolxoozuudhaa gaduur, Narkomzeemei sisteemede 6466 MTS, 5253 maşiinna-traaktorna masterskoinuud, 54 remoontno zavooduud, 335 nauuçna-şinzeleigiin yçrezdeeninyyd ba oopedno staancanuud, 18 miangan zootexniiçeske, veternaarna uçaastoguud, 24 mianga garan zootexniiçeske ba veternaarna pyynktnyyd g. mete baina.

Fynkcionaalkiiji likvidiirovelxe, yiledberiin - terrotoriaalьna priincepeer apparaadiiji şinedxen baiguulxa ba Narkomzeemiiji xojor Narkomaad bolgon xubaaxadaşji bolxo baina geze nyxer Benediiktov xelene.

Nyxer Şçerbakoov bolbol nyxer Şpiliovada (Staalinska ooblastь) yge ygebe.

Øørlingøø yge dotor nyxer Şpiliova bolbol ooblastiin aradai azaxiin amzaltanuudta tuilai jixe roolь dyyrgeze baigaa Donbaassiiji şinedxen baiguulxa tuxai staalinska oroldolgiiji temdeglebe.

Nyxer Şpiliova bolbol socialis Donbaassai kylьtyyrne urgalta tuxai xelene. Donbaassai bolьşeviigyyd bolbol xeden olon gaixamşag xynyydiiji—azalai entyziaastnuud nyxed Staxaanov, Diyykanov, Izootov, Krivonoos ba busadiiji orondoo ygøø.

Øørlingøø ygiin dyyrgexe zuuraa, nyxer Şpiliova bolbol paartiin XVIII sjeezdiin togtoolnuudaar ba nyxer Staalinai zaabarinuudaar zebseglegdehen, Staalinska ooblastiin bolьşeviigyyd bolbol tabanziiei plaaniiji amzaltataigaar dyyrgexe ba ylyyhşelen dyyrgexe, miangaad ba arbaad miangaad şine soloto xynyydiiji xymyyzyylxe baina gehen naiduulgiiji medyylbe.

Tribyyn deere SSSR-ei sydobaiguulgiin promişlennostiin Aradai Komissaar nyxer Tebosiaan.

—Manai oronoi azalşad bolbol,—nyxer Tebosiaan xelene,—vojeenne-morskoi ba okeaanska flooduudai barilganuudiiji xygzyylxe byxii ysloovinuud Soveed Sojuuzda bii baina geze zakoonno omogorxoltoigoor xelebe.

Soveedske dalain ba okeaanai xysete flood baiguulgadaa baihan tuxai xelex zuuraa, nyxer Tebosiaan bolbol sydobaiguulgiin promişlennostiin xydelmerilegşed bolbol øøhe dilingøø xyndete zoriilgiiji bogonixon bolzor soo dyyrgexe baina gehen naidalgiiji medyylebe.

Xydelmerişen - Tariaaşanai Ulaan Aarmiin generaalьna ştaabai naçaalьnig nyxer Şaapoşnikovto yge ygtebe.

Øørlingøø yge dotor nyxer Şaapoşnikov bolbol Soveed Sojuuzai oboroonniin xyseşadaliiji bexizyylxe xeregte tusagaar udxaşanartai, gurbadugaar tabanziiei plaanai zoriigonuud deere togtozo xelebe.

Nyxer Doroonin (Kyyrske ooblastь) bolbol oblastiin xydøø azaxiin xygzelte tuxai xelebe.

Gryyziin Sovnarkoomoi tyiyyleçşe nyxer Bakraadze intereesne yge xelebe. Nyxer Bakraadze bolbol respyybliikiin aradai azaxiin mynøø baigaa baidalai xarakteriistike xelehen ba gurbadaxi tabanzil soo ene azaxiin xygzexe perspektiivyydiiji zaahan baina.

Sjeezd bolbol respyybliikenyyd ba ooblastinuudai delegaacanuudiiji, gurbadaxi yderøø abaza baina. Oronoi erxim xynyyd xadaa tuguudtaigaar, aguu jixe Staalinda ba paartiida xizaargyi inag preedanne baihan yzel hanaltaigaar Kreemlьde jirene. Ene delegaacanuudtai uulzalga xadaa bolьşeviigyyd bolbol aradtajaa ali tuxai bexi xolbootoi baihanai demonstraaca bolno. Ysegelder ukrainska delegaacain vestyplieeni ime demonstraacanuudai negen bolhon baina. Socialiizm tuxai, ukrainska aradai zol tuxai, socialis exe oronoi araduudai axa dyygei s... juuz tuxai, Staalin tuxai duutaigaar ukrainska poeed Miko... la Bazaan geg...iin sjeezdede, Staalinda xandaza baixa yjede, Kreemlevske ehoreeceer zaal soo bolhon bajasxalangai dolgiiiji xaruulxanь berxe baina.

Mikoola Bazaan bolbol ukrainska xelen deere xelee. Zaal soo—eldeb nacionaalьnostinuudai xynyyd. Tilgebeş, eneenei yge xadaa orşuulagşagyigøør bygedende eli baigaa.

Kommuniizm tuxai, bolьşeviigyyd tuxai, Leenin ba Staalin tuxai nerenyyd ba ygenyydei—delxein byxii xelenyyd deere adaliaar duuldadag, nerenyyd ba ygenyydei—duuldaxada, sjeezdiin delegaaduud negendoo huurihaa bododog, ovaaciin nerjeme dolgin zaal soo busaldag baiba.

Ukrainska delegaaciin hyyleer, Ivaanovska ooblastiin azalşadai tyløølegşed zaal soo orono. Oronoi soloto tekstiilьşçice nyxer Saxaarova sjeezdiiji amarşalna.

Udaanь, Tyylьske ooblastiin azalşanai delegaaca sjeezdiiji amarşalba. Nyxer Beliakoov bolbol Tyyle — proletaarska kyyznice—xadaa aguu jixe xydelmerinyydei plaanai dyyrgeltiin tyløø staalinskaar temesexe baina geze sjeezdiiji ba nyxer Staaliniiji naiduulba.

Esesee, ydeşiin zasedaani deere sjeezd bolbol komsomooloi, soveed zaluuşuudai delegaaciiji abba.

Sjeezdiin delegaaduud bolbol delegaacanuudiiji nerjeme ba udaan ovaacaar ugtadag ba ydeşedeg baiba.

Nyxer Staalin bolbol respyybliikenyyd ba ooblastinuudai delegaaduudai ygenyydiiji jixe anxaraltaigaar sonosono. Staalin bolbol garaa deere yrgeze, prezidiymtei xamta delegaacanuudiiji aplodiirovalna.

Maartiin 16-nai ydeşiin zasedaani

Ydeşiin zasedaani deere paartiin Moskoovsko Komiteedei sekretaarь nyxer Popoov tyryylen yge xelebe. Nyxer Popoov bolbol stoliiciiji rekonstryykcelxe jabadalda tuilagdahan, jixenyyd amzaltanuud tuxai xelehen ba Moskvaagai barilgiin dutuu dundanuud deere togtozo xelebe. Hyylei zilnyydte Moskvaada jixe barilga bolhonşji haa, bairiin barilga xadaa moskviiçinyydei eriltehee jixe xozomdozo jabana. Bairiin barilgiin plaanuud dyyrgegdenegyi. Barilgada tabigdahan zøøri xysed xereglegdenegyi.

Nyxer Popoov bolbol tyrgen barilgiin meetoduudiiji byxii xemzeegeerenь xereglexiiji duradxaba.

SSSR-ei Aviacioonna promişlennostiin Aradai Komissaar nyxer M. M. Kaganoviç yge xelebe. Soveed aviaaciji xaruulhan, M. M. Kaganoviçiin ygiiji jixe anxaraltaigaar sonosobo. Xojordoxi tabanziiei torşo soo aviacioonno promişlennostь bolbol taba xaxad daxin urgaa. Tyryy klaassna oboryydovanitai, şine aviacioonnq predprijaatinuud barigdaa. Zavooduud xadaa øøhedlingøø produukciin şanariiji deeşelyylze baina. Soveed samaliooduud bolbol xolo, tyrgen ba deere nilødgiin erxim pokazaatelьnuudiiji xaruulna.

Tyrkmeeniin K(b) Paartiin Centraalьna Komiteedei sekretaarь nyxer Çyybin bolbol respyybliikiin azaxii ba kylьtyyriin urgalta tuxai intereesne medeenyydiiji sjeezdede medyylbe. Negedexi tabanzide Tyrkmeenin aradai azaxiida 270 mill. oo tyxerig xojordoxi tabanzil soo—588 mill. oon tyxerig homologdoon baina. Hyylei tabanzil soo 30 predprijaatinuud barigdaa. Neftiaanai ba ximiiçeske promişlennostiin baiguulagdaa. Respyybliike dotor dyiben instityyd, 33 teexnikym, 4 rabfaag, 703 bibliiteeknyyd bii. Res. yybliikiin hurguulinuudta 200 miangan xyyged huralsana.

Udaanь oronoi oboroonniin asuudalnuud tuşaa Semioon Mixailoviç Bydioonnii yge xelebe.

Nyxer Bydioonnii bolbol socialis gyrende aarmi ba arad xojoroi niagta xolboo tuxai sjeezdiin nerjeme aplodismeentnyyd doro xelebe.

Ene onoi fevraaliin 23-da Ulaan Aarmiin ba Ulaan-Seregei Flotoi bojeecyyd, komandiirnuud ba politxydel merilegşed boltol Socialis Exe orondo ba xydelmerişen-tariaaşanai praviitelьstvodo ynen baihanai vojeenne prisiaaga ygehen baina.
ZURAG DEERE: Cboronniin Aradai Komissaariiji orolgşo Soveed Sojuuzai Maarşal Bydioonnii vojeenne prisiaagiin teekstede garaa tab'za baina. Xaruuдагь nyxer Voroşilov. TASS-iin fotoxroonika.

BK(b)P-iin XVIII Sjeezdede ba nyxer Staalinda amarşalganuud

MOSKVAA—SSSR
BK(b)P-iin CK-ei GENERAALЬNA SEKRETAARЬ NYXER STAALINDA

Xyndete nyxer!

Aidarta Byxesojuuzna Kommunis (bolьşeviigyydei) paartiin XVIII sjeezdeer daşaramduulan taniiji amarşalnabdi.

Myneeder xyntyreltenei dyrben xubiiin negiiji xojordoxi imperialis dainai gal dylenei xlorboholon dairaza baigaa ene yjede, bidener bolbol byxedelxein tyryyşiin imperialis dainda esergyy Leenin ba Staalinai paartiin jabuulhan, tere aguu jixe ilaltata temeseliiji xezeenelxiheeş ylyy hanaza bainabdi.

Kommunis paarti ba soveed arad bolbol faşis agreessornuudta dabagdaagyi esergyyselge yzyylxe, miiriiji xamagaalan saxixiin tyløø baixa ba miirei ton posledovatelьne politiiko jabuulxa zergeer, şine imperialis dainda esergyy temeselde xojordoxioo zişee xaruulza baina.

Xydelmerişen angiiin syløøji ba demokratiiji byxii oronuudta vgeixexiiji faşiistnuud ba tedenei tuhamarşadai, Çemberleenei praviitelьstviin, hanaaşarxaza baigaa momeentodo, Leenin—Staalinai paarti tolgoitoi soveed arad bolbol øørlingøø aguu jixe amzaltanuudaar, socialis demokratiiji, istoriiçeske Staalinska Konstituuciin demokratiiida beleglee.

Şine ekonomiiçeske kriizisei deistviiji Avstraali ba busad kapitalis oronuudai xydelmerişedei bejedee yzeze baiga, zarplaatiin daxin baga bolzo baigaa ba xydelmerigyidelgiin tyrgen urgaza baigaa, tere sagyjede, Leenin ba Staalinai paartiar xytelberilegdehen, Soveed Sojuuzai arad bolbol øørlingøø azana amagalan baidaliiji deeşelyylen haizaruulxa xeregte yzegdeøgyi amzaltanuudiiji tuilaza baina. Zarplaata deeşee bolno, xydelmerigyidelge yni eseslen halanxai, kylьtyyre badaraza baina, promişlennostь ba xydøø azaxii xadaa kapitaliizmiin yjede yzegdeøgyi jixe xemzeegeer urgaza baina.

Tanai zişee, Leenin ba Staalinai paartiin zişee, aguu jixe Oktiaabrьska Socialis revoliyyciin organizaatorai zişee xadaa dain seregei faşis hyzereøgegd, syløø ba kylьtyyriiji daran hyidxegşedte esergyy aguu jixe temeselde, jadaraj ba xydelmerigyidelgede esergyy temeselde, azalşa aradai nraava, miirei tyløø, xyntyreltenei aguu jixe bagşanaraar tabigdahan, socialiizmiin gerelte zoriigiin tyløø temeselde gansaxan le etigeltei xytelberi bolxo, Maarks—Eengelьs—Leenin—Staalinai hurgaalda jaaşagyløør etigexe jabadaliiji tyryylen, bideniiji zorigzuulna.

Ilalta tyges Byxesojuuzna Kommunis (bolьşeviigyydei) paarti mandag!

Miir ba syløønyydei hexiin bexi tyşeglel—Soveed Sojuuz mandag!

Leenin—Staalinai delxein paarti—Kommunis Internacionaal mandag!

Delxein proletaariaadai aguu jixe voozdь—manai aguu jixe bagşa nyxer Staalin mandag!

Avstraaliiin kommunis paartiin politbiyroogoi nerehee generaalьna sekretaarь

D. Z. B. Mailьs.

Centraalьna gazeedyydhee

Ertiin oovoşçi

Zaporoozьja, Melitopooli, Berdiaankiin ba bişeş gooroduudai riinogyyd deere ertiin oovoşçi—hongino, redis, salaad elbeg bolzo baina. Edeniiji riinog deere kolxoozniguud asardag. Zaporoozьjiin magaziinuudhaa şine ogyrci ba pomidoor abza bolxo.

ULASXOORONDIIN ANGAI AYKCIOON

Ulasxoorondiin angai XVI aykcioondo Ameerikiin, Aangliin, Meekskiin, Fraanclin, Poolьşiin, Iraanai ba bişeş oronuudai an-mexovoi ieermiin 100-haa deeşe tyløølegşed Leeningraadta suglarba. Aykcioon bolbol maartiin 5-da neegdehen baina. „Izveesti."

Xiliin saanahaa telegraammanuud

Çexo-Slovaakida veengerske ylьtimaatum

Varşaava, maart 14. (TASS). Myneeder, yderei 12 çaasta Veengerske praviitelьstvo xadaa Karpaatska Ukraiiniiji Veengritei negedyylxe tuxai ylьtimaatum Çexo-Slovaacka praviitelьstvodo bariuulba. Veengri bolbol Karpaatska Ukraiinahaa çeeşske seregyydiiji darli sagaa zailuulxiiji erine, eneenei hyyleerenь, veengerske seregyydeer tereeniiji okkypaacalalga exilxe baina. Ylьtimaatumainь bolzor myneederei hyniiin 12 çaasta dyyrxe baina.

Karpaatska Ukraiiniin zyghee Veengerske territooriiji buudaba geze xeleed, veengerske seregyyd bolbol Karpaatska Ukraiiniin territooriiji ezelen orozo, seregyydenь Poolьşa teeşe jabba. Negen darli germaanska seregyyd Karpaatska Ukraiina teeşe jabna gehen abiaanuud duuldana.

Çexo-Slovaakidaxi baidal

Praaga, 14. (TASS). Germaaniiin protektoraad doro slovaacka bejee daangi respyyblikiiji baiguulxa talaar slovaacka parlaamentiin deklaraaca toliilogdobo.

Slovaakiiin amiaarlahan jabadal xadaa Karpaatska Ukraiiniin separatiis elemeentnyydte dali urguulba. Premьjeer miniistr Voloşiin bolbol Karpaatska Ukraiiniiji bejee daangida sonosxood, Veengrieer, ooblastiiiji okkypaacalalgada haad uşaruulxiiji guiza Giitler ba Myssoliinide xandaba.

Myneeder, yderei 1 çaasta, Veengerske seregyyd bolbol Karpaatska Ukraiiniin territoorido orood, poolьsko xile teeşe jabaza exilbe. Çexo-Slovaacka komaandovani xadaa veengerske seregyydei jabaxadanь esergyyselge uşaruulxagyi gehen prikaaz Karpaatska Ukraiinada baihan, regyliaarna aarmiiin çaastьnuudta ygebe. Ydeşiin 4 çaasta Giitler xadaa seregyydeingee jabalgiiji zogsooxo tuxai prikaaz ygexiinь Veengerske praviitelьstvodo ylьtimatiivne foormoor duradxaba. Veengerske praviitelьstvo bolbo Giitlerei zaxiraaji dyyrgebe.

ÇEEXI BA MORAAVIIIJI GERMAANSKA SEREGYYDEER OKKYPAACALALGA

Praaga, maart 15 (TASS). Praaga bolbol germaanska seregyydeer okkypiirovalagdaba. Germaanska poliica ba gestaapo jabuulgaa exilbe.

Ysegelder, veengerske praviitelьstvo bolbol Karpaatska Ukraiinahaa seregyydee darli sagaa zailuulxiiji eriiteteigeer Praagada xandaba. Xyysthee abtahan medeenyydei johoor, Karpaatska Ukraiiniin territoori bolbol veengerske çaastьnuudaar gyised okkypiirovalagdaba. Mynee hyni Xyystiiji (Karpaatska Ukraiiniin glaavna goorod) ezelelge xylieegdene,

* * *

Beerlin, maart 15 (TASS). Ysegelder hyniiin 1 çaasta, Çexo-Slovaacka prezideent Gaaxa ba gadaadiin xeregyydei miniistr Xvalkoovski gegşed Beerlin oşozo, Giitlertei uulzahan baina. Xelseenyydiinь 45 minuut yrgelzelee. Hyyleerenь „soglaşeeni" bişebe, tereeneinь johoor Gaaxa bolbol „çeeşske aradai ba oronolgoo sydьbaaji Germaaniiin garta ygebe". Giitler xadaa Çeexi ba Moraaviiiji okkypiirovalxa tuxai prikaaz germaanska seregyydte ygebe.

Çeexi ba Moraaviiiji germaanska seregyydeer faktiiçeske okkypaacalalga bolbol ene „soglaşeeni" bişexehee nelieed urda exilhen baigaa. Germaanska seregyydte Giitlerei uriaa bişegenь germaanska xeblelde toliilogdobo, tereen soogoo terenei medyylxenь, Çeexnyydei zyghee bagaxanşji esergyyselge uşaruulaa haanь, jamarşji zebsegyydiiji xereglexe johotoi gene. Germaanska seregyydte esergyyselge uşaruulxagyiji uriaalhan, çeeşske seregyydte ba aradzondo xanduulhan, Gaaxa ba Xvalkoovskiiin uriaa bişeg negen darli toliilogdobo.

Loondonsko xydelmerigyi şyydei demonstraaca.
ZURAG DEERE: Demonstraaciiji poliico aarestalaza jabana. (TASS-iin fotoxrooniko.)

ÇEEXI BA MORAAVIDA ANTIFAŞIIS DEMONSTRAACA

Praaga, maart 15 (TASS). Çeexi ba Moraaviiiji germaanska seregyydeer okkypaacalalga xadaa Praagiiji ezelelgeer dyyrebe. Praagiin ba busad gooroduudai aradzon bolbol germaanska seregyydiiji sexe daisan xarşaar ugtaba. Xydelmeriiin hyyleer, Praagadaxi predprijaatinuudta azalşadai demonstaacanuud bolbo.

Çeexiiin udaanь Slovaaki

Beerlin, maart 15. (TASS). Oficiaalьna medeesexenь, Slovaacka premьjeer Tisoo bolbol telegraammataigaar Giitlerte xandaba, tereen soogoo Slovaakiiiji „eeriingee xamagaalalga doro" abxiijinь Giitleriiji guiba. Giitler bolbol „slovaacka gyreniiji xamagaalalga doroo abxab" geze xariuusaba.

ANGLIISKA PRAVIITELЬSTVO BEERLINDEXI EERIINGEE POSOOLIIJI DUUDABA

Pariiz, maart 17. (TASS). Loondonhoo medeeselnyydei johoor, angliiska praviitelьstvo bolbol Beerlindexi eeriingee posool Gandersooniiji duudaxa geze şiidxebe, ene aaktaaraa Çexo-Slovaakiiiji bulimtaran ezelhendenь duraa gutahan jabadalaa Germaanida demonstriirovalba.

Gremaanska praviitelьstvo bolbol Loondondoxi eeriingee posool Dirkseende Beerlinee busaxiiji duradxaza magad geze toolono.

Nyxer Staalinai doklaadtai tanilsalga yrgeneer jabuulagdaza baina

(Telefoonoor abtaba) Muxar-Şiberei aimag dotorxi partiina ba komsomoolьsko exin organizaacanuud, soveedske yçrezdeeninyyd ba kolxoozuud deegyyr BK(b)P-iin XVIII sjeezd deere xelehen, aradai bagşa aguu jixe nyxer Staalinai doklaadiiji ton aktiivnaar şudalza exilhen baina.

Aimgyisedkoomoi dergedexi partiina exin organizaaca bolbol maartiin 13-ai yder bolhon suglaan deeree nyxer Staalinai doklaadtai tanilsaza exilhen baina. Ene organizaaciin kommuniistnuud xadaa aixabtar jixe politiiçeske aktiivnostiiiji xaruulhan ba honirxohon baixa jym. Tus partorganizaaciin zaluu kandidaad nyxer Lopiilov bolbol paartiiin XVIII sjeezdiin xyndelelde, Sagaan-Şuluutain somonoi, kolxoozniguudai graamotno bolxo xeregtenь praktiiçeske tuhalalsaza, likpyynktiinь xydelmeriiiji hainaar jabuulza şadaa.

Tus aimagai Şaraldain somonoi, Voroşiilovoi neremzete kolxoozoi tyryylegşe, paartiiin kandidaad nyxer Petroov bolbol BK(b)P-iin XVIII sjeezdiin neremzete socialiis sorevnovaanida orolsozo, abhan ujalganuudaa byrin dyyrgehen ba xabarai tariilgiin beledxeliiji hainaar dyyrgehen baina. Nyxer Petroov xadaa eeriingee kolxoozoi çleengyydiiji nyxer Staalinai doklaadtai tanilsuulza baina.

Ynder pokazaatelьnuudiiji tuilaba

Ulaan Yde. Mnogopromsojuuzai apparaadai ba promeslioovo arteelьnuudai xydelmerişed ba intelligeence bolbol BK(b) Paartiin CK-ei xydelmeri tuxai paartiiin XVIII sjeezd deere xelehen nyxer Staalinai otçoodno doklaadiiji, şudalxiin tula xojor zaniaati xehen baina.

Tyryyşiin zaniaatida 250 nyxed ba xojordoxidonь 355 nyxed suglaraza, nyxer Staalinai doklaadiiji ton jixe honirxoltoigoor ba aktiivnaar şudalhan bainad.

Tende xabaadagşad, doklaadiiji şudalaza baixa zuuraa, 40 garan asuudalnuudiiji hurahan baina.

Tus yçrezdeeniiin otdeleeni bolxo „Piişçevkysproom" arteeliiin (tyryylegşenь nyxer Siitnikov) çleengyyd bolbol BK(b)Paartiiin XVIII sjeezdiin urda teexi socialiis sorevnovaanida ton olooroo xabaadalsahan baina.

Socialiis sorevnovaaniiin rezylьtaadta ynder deede pokazaatelьnuudiiji tuilahan baina. Ziişeelxede, 1939 onoi negedexi kvaartalaigaa plaaniiji bolzorhoonь 6 xonog urda 105 proceent dyyrgebe. Nyxer Byrdokovoi brigaada xadaa janvaarь hariingaa plaaniiji 134,1 proc. ba fevraaliiingaa plaaniiji 195,9 proc. dyyrgee, myn maart hara sooxi dekaadna plaanaa 248,8 proc. dyyrgebe.

Myn, nyxer Sookolovoi brigaada bolbol janvaariiingaa plaaniiji 185,7 proc, fevraaliiingaa plaaniiji 223,3 proc. ba maart hariingaa 10 xonogoi plaaniiji 242,1 proceent xyrter dyyrgeze tyryy huuri ezelze jabana.

Baha ene meteer hariingaa plaaniiji ylyylze dyyrgehen brigaadanuud bii baina.

L. C.

ZURAG DEERE: Konkiiigoor urildaanda negedexi huuri ezelehen, nyxer Matveejev

Mixailovai foto.

Depytaad nyxe[r] Zalsaanovaagai otçood

Ene onoi fevraaliiin 2[…]
Jaruuniin aimagai, Ylьdi[…]
somonoi, Kiirovoi nerem[…]
kolxoozdo BMASSR-ei Verx[…]
no Soveedei depytaad n[…]
Zalsaanova gegşe jireze, ee[…]
gee hungagşadai urda 1938
soo xehen xydelmeriiingee
çood xebe.
Tiigeed, nyxer Zalsaano[…]
gai otçoodoi hyyleer, hung[…]
şadiinь xadaa jabuulagdaza […]
gaa azaxiin byxii kampaanii[…]
diiji sag bolzortonь dyyrge[…]
yzeg medexegyiji likvidiirove[…]
xydelmeriiji yrgeneer jabuul[…]
azalai disceplinniiji haizaru[…]
xydee azaxiin arteliiin usta[…]
narinaar saxixa g. m. naid[…]
gajaa ygexetei xamta, 3-du[…]
taban zil soo tus somon d[…]
xysed bişe dunda gy, ali d[…]
da hurguuli ba bolniica ne[…]
tuxai nyxer Zalsaanovaagai […]
eriilte xehen baina.

Tamziito[…]

Respyyblikiin ai[…] guudta telefoniza[…]

1939ondo BMASSR-ei xel[…]
xolboonoi ypravleeni b[…]
Sosnoovo-Ozioorsko—Roma[…]
va,Petropaavlovka—Cakir—[…]
dastroido tetefonizaaca bii b[…]
xo tuxai xaraalaza,tereenei b[…]
giin xydelmeriiiji exilhen […]
na. Myn Ulaan-Yde—Mos[…]
xojoroi xoorondo telefo[…]
xolboo neegdee. Telefo[…]
xolbooji haizaruulxiin zori[…]
liininyyd byxende nemelte[…]
vodaanuudiiji tabiza b[…]
eneende 200000 tyxerig g[…]
şalagdana. Kedoroovko […]
kaanka xojoroi xoorondo, […]
pikaanka, Bogdariiin ba […]
dariiin Ulaan-Yde xoorondo
dioogoor xeereldexe xo[…]
organizovaalagdaza baina.

Myn N-Angaarska—V-An[…]
skada raadio xolboo baigu[…]
daxaar xaraalagdahan ba tii[…]
eneenei bariilgiin xydelme[…]
jaar exilxe baina. Gadana, […]
çyyrei aimagta 3000 tooç[…]
xyse jixete radioo yyzel b[…]
daxa ba myn tereşelen N[…]
gaarska, Bargazan, Xia[…]
Ulaan Yde g. m. radioo y[…]
nyydeinь xysen jixedxeg[…]

A. Tyşemii[…]

BEERZIN V. X.

BMASSR-ei elyyriiji saxixa Aradai Komissariaadai emnelgiin tahagai naçaalьnig.

BYRI JIXENYYD AMZALTANUUDAI TYLEE

Manai respyyblike bolbol halbarana, bexizene. Buriaad-Mongoloi xeden miangaad azalşad xadaa paartiin XVIII sjeezdede, eehediingee gaixamşag belegyydiiji beledxene ba eehediingee exe orondo, Leenin—Staalinai paartida xezee xezeeneixihee xizaargyi inaglaltaigaar jirebe. Zavooduudai stanoognuudai dergedeşji, kolxoozuudai yrgen jixe poolinuud deereşji, mediciinske yçrezdeeninyydteşji, manai aldarta Ulaan-Aarmiiin çaastьnuudtaşji xaa, xaanagyi niite aradai deeşelelei xysete dolginuud dolgiino, egeel zorimgoi hanal bodolnuud bejelyylegdene.

Aradai azaxiiji xygzyylxe talaar gurbadaxi tabanzilei plaan bolbol manai oronoi urda aguu jixe şinenyyd gorizoontnuudiiji neene. Mediciinske xydelmerilegşed xadaa byxii soveed intelligeencetei, tarlaaşantai ba xydelmerişen angitai negen xamta, manai urda baigaa socialiis baiguulaltiin niite zorilgiiji bejelyylgede saaşanxi amzaltanuudiiji xangaxa baina.

Soveed Buriaad-Mongoloi baigaa byxii zilnyydte, kylьtyyrne baiguulalta bolbol, tusagaarlabal, socialiis elyyr saxilgiin xereg xadaa ton jixe alxamiiji xehen baina. Buriaad-Mongol arad xadaa Oktiaabrьska revoliyyciin urdatee jamaraar azahuuhanai istooriiji hanaji daa.

Buriaad-Mongoloi araduud, caarska yjede, kapitaliis ekspioataaciin gurban dabxar darlalta doro baigaa.

Arad bolbol yni udaan, postepeenne ba zobolongiin xosoroltodo oruulagdahan jym. Caarska praviitelьstvo bolbol azalşadai yrgen maassiin, tereşelen buriaad aradaişji elyyrei tuxai, anxaralaa tabidaggyi hen. Xyn zondo mediciinske tuhalamza yzyylxe jabadal baigaagyi şaxuu hen. Zarim xeden raioonuudta negeşji mediciinske yçrezdeeni baidaggyi hen. Vraçeebne tuhalamza gansa negen yzyylegdedeg baigaa. Vraaçnuud baigaagyi, kvalificiirovenne mediciinke tuhalamza, zybxen le, xynzonoi zaziitoçno-kulaacka çaastida yzegdedeg bolboş, terenь tyleberitei baihan jym.

Gansaxan, Oktiaabrьska socialiis revoliyyce bolbol azalşa maassanuudiiji kapitaliizmiin darlaltahaa syleelee. Socialiizmiin ilahanai rezylьtaadta, socialiis exe oronoi gol yndehen zakoon soo xetiin xetede bişegdehen, soveed graazdanuudai yrgen erxenyydiiji tedenerte olgohon ba erte urdada geegdengi baihan nacionaalьna respyyblikede, socialiizm baiguulaltiin tylee temeselei xeden olon faaktornuudai negen bolxo, socialiis elyyr saxilgiiji halbaraltada asarahan baina.

Soveed mediciine bolbol bolьşeviig paarti ba soveed praviitelьstviin xytelberi doro, BMASSR-ei baigaa byxii zilnyydte, lamin reakcioonno mediciine, şamaanstvo ba znaaxarьstviiji zaisuulaa. Midiciinske yçrezdeeninyydei bexizyylegdehen seetinyydeer damzan, emnelgiin ba sanitaarna yrgen xemzee jabuulganuud xegdee. Socialьna ybeşengyydtei temesexe xeregte ton jixe amzalta tuilagdaa. Tereşelen yndehenei xynzonhoo vraaçnuud ba dunda medpersonaaliiji bii bolgoo.

Respyyblike sooxi mynee baigaa mediciinske seetinyydei baidaliiji xarakteerizovaalxa xeden ciifrnyydiiji xaruulxada, iime baina:

Gorodskoi ba xydeedexi bolьniicanuudai too 32, tedenerte baigaa koikonuudai too 1275.

Ambulatoorno-polikliniiçeske yçrezdeeninyydei too 4, exenerei ba yxibyydei samostojaatelьna konsulьtaaca 15.

Yxibyydei emnelgiin-profilaktiiçeske ambulatoorinuud 2, tyberkylioozno samostojaatelьna pynktnyyd ba dispaansernuud 8, vendispaansernuud ba pyynknyyd 15, xydeedexi samostojaatelьna ambulatoorinuud 45, bolьniiciin dergedexi ambulatoorinuud 26, feelьdşerske samostojaatelьna pyynktnyyd 72, feelьdşerske-akyşeerske pyynktnyyd 19, akyşeerske pyynktnyydei too-13, sagyrgelziin 37 jaaslinuud (1363 koikonuudtai), xydeedexi, narailalgiin 10 gernyyd (112 koikonuudtai), kolxoozdoxi, narailalgiin 10 gernyyd, 20 koikonuudtai, hynei kyyxni—1, tyberkyliooz ybeşentenei sanotoori —4 (255 koikonuudtai).

Respyyblikiin mediciinske yçrezdeeninyydei ene urgalta bolbol manai orondo socialiis baiguulaltiin byxii jabasada ton jixe pokazaatelьna baina. Ene bolbol ilangajaa xydee niuutaguudta, azalşadiiji mediciinske tuhalamzaar obsluuzivalxa jabadaliiji erid haizaruulxa arga olgoo.

Bidener bolbol, emnelgiin yçrezdeeninyydiiji oboruudovalxa ba texniiçeske osnaşçeeni xexe talaar ton jixe alxam xeebdi. Oblastnoi bolьniicada, yxibyydei polikliinikede, tybdispaanserte, tybsanotoorinuudta, Xiaagtada, Kabaanskada, Xoridо, Selengede, Dzidastroido, rentgeenovske appraaduud tabigdaa. Fizioo-kabineedyyd xadaa oblastnoi bolьniicada, oblastnoi tybdispaanserte, centraalьna polikliinikede organizovaalagdaa, raioonuudta kliniiçeske laboratoorinuud neegdee, Ulaan-Yde goorodto tyrgen ba udaaruulxagyi tuhalamzanuud organizovaalagdaa.

Mediciinske personaalai too xeden daxin urgahan baina. 1923 ondo respyyblike soo 23 vraaçnuud baigaa haa, mynee xamtadaa 179 xyn, tedenei dunda 22 buriaad vraaçnuud bii. Mediciinske dunda personaal, 1923 ondo 75 xyn baihanaa 643 xyrter urgahan baina, tedenei dunda 96 xyniiнь buriaaduud.

Bidener xadaa xuuşanai kaadrovo vraaçnuud-specialiistnuudtaibdi. Ziişeelebel, vraaçxiryyrg nyx. Glebooviç, yxibyydei vraaç nyx. Vassermaan, veneroloogiin vraaçnuud nyxed Pesteerev ba Zvonarioov, vraaçnuud-tyberkylioozniqyyd nyxed Dylьbeejev, Konovaalova ba bişenyyd.

Manai mediciinske xydee intelligeenciin urgalta bolbol ton xyxiyyn kartiina bolno. Edener xadaa ybeşen xynyydte honor ba anxaraltaigaar xandadag baihan deerehee, xydeegei xyn zonuudai dunda avtoritieediiji tuilahan baina. Muxar-Şiberei raioonoi, Nikoolьsko bolьniiciiji daagşa zaluu vraaç nyx. Arkaaşeva bolbol ene xeregte inaglal ba xyselelge xaruulhan ba kolxoozniguudai dunda xyndetei bolhon jym. Jaruuniin raioonoi, Gyyndinske ambulatooriiiji daagşa zaluu vraaç nyx. Vaşkoorina bolbol sovxoozdo, narailalgiin ger organizovaalhan ba sovxoozoi xydelmerişed ba albaxaagşadai dunda jixexen avtoriteed tuilahan baina. Gadana, nyx. Vaşkoorina xadaa obşçeestvennice terenei xytelberilhen teaatraalьna kryzoog bolbol raioonno olimpiaada deere preemi abhan jym.

Bişe bişe zaluu vraaçnuud xadaa xydeegei vraçeebne uçaastoguudiiji bexizyylxe talaar, xydeegei xynzondo mediciinske tuhalamzanuudiiji haizaruulxa talaar xydelmerilene.

Ilangajaa, yndehenei xynzonoi kaadrnuud deere togtoxo bolno. Zilhee zil byxende, buriaad vraaçnuudai ba dunda medxydelmerilegşedei too urgana. Edenei oloniinь xadaa ybeşen xynyydei talahaa ton jixe inaglalgaar ba anxaralaar xaragdadag baina. Edener xadaa kvalificiirovenne xydelmerilegşed baihandaa, elyyr saxilgiin tyryy poostnuud deere gargagdahan baina. Ziişeelebel, protivotyberkylioozno froont deere 10 garan zil xydelmerilhen vraaç, nyxer F. M. Dylьbeejev, zaluu vraaçnuud Bogomoolova, Budaajeva, xydeegei mediciinske dunda xydelmerilegşed, akyşeerka Petroova (Bargazan), Damdinzaapova (Xoito-Baigal), Xantaşkeejeva) (Selenge), Tygylxaanova ba bişed bolno.

Mediciinske teexnikym 1929 ondo neegdehen aad, 1936 ondo feelьdşerske-akyşeerske hurguuli bolzo şineşelen org[…]
vaalagdahan baina. Tere[…]
daa respyyblikedee 200-ha[…]
toonoi mediciinske dund[…]
delmerilegşediiji ygehen […]
na. Zilhee zil byride, yn[…]
nei xynzonhoo naciona[…]
kaadrnuudiiji beledxelgiin […]
delmeri yrgedxegdeze ba[…]

Sociaalьna ba veneri[…]
ybeşengyydtei ybe[…]
genyydtei temesexe […]
badal yrgeneer delge[…]
rezylьtaadta—azalai sani[…]
gigeniiçeske ysloovinuud[…]
azalşadai gerei baidal ha[…]

Buriaad-Mongoldo, S[…]
zasagai baigaa byxii zil[…]
kyroortno xeregyyd yrgee[…]
gerhen baina. Olon janz[…]
olon toonoi mineraalьna is[…]
niguud xadaa BMASS[…]
erxim hain huurida tabi[…]
miisleçeebniciin, eksploa[…]
lagdaza baigaa gurban ky[…]
nuud, Goriaaçinka kyroo[…]
ilangajaa Tynxenei a[…]
bolbol respyyblikiin aza[…]
dunda ton jixe amzalta[…]
eehediingee saaşanxi xyg[…]
de yrgen perspektiivtei […]

Soveed oronoi medic[…]
xydelmerilegşedei mili[…]
aarmi bolbol manai exe o[…]
byxii azalşadtai negen x[…]
bolьşeviig paartiin XVIII s[…]
diiji zarlaxa tuxai BK (b)[…]
CK-ei pleenymei togtool[…]
jixe bajartaigaar ugtaba. […]
respyyblikiin mediciinske […]
merilegşedei urda—BMA[…]
xyn zoniiji medi[…]
talaar obsluuzivalalgiiji […]
ruulxa ba ziişeete johoor […]
tulada, deejatelьnostiiin […]
jixe pooli baina.

Xariuusalgata redaaktor R. BIMBAAJE[V]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная 19. Телефоны редакции: редактор 2-44, отв. секретаря 8-23, с. х. отдел 7-55, промотдел 5-07.

NKMP-iin tipograafi

Glavlit […]